

Redakčne pripravili:
Martin Štreba,
Lucia Blažeková,
Juraj Gonšor
Fotografie:
Ferdinand Brezovský

LITERARNA REVUE LITER

Čo sa deje...

PUTOVNÉ PIESNE

**Textársko-hudobná dielňa
na umeleckom letnom tábore Letavy 2010**

O textársko-hudobnej dielni na Letavách som sa dozvedela cez Peťa "Kefa" Šranka, administrátora virtuálnej textárne textaren.kefoweb.sk, ktorý vedie aj textárske workshopy na festivale Lodenica a občasnú textárnu na literárnych podujatiach. Lektorom dielne bol spolu s ním hudobník Juraj Haško zo skupiny Sto múch. Pod ich lektorským dohľadom sme za týždeň vytvorili CD Letavská chasa - Galaktické cherry, ktoré obsahuje 17 piesní plus intro a outro. Tvorba piesní pritom zabrala len 4 dni. Bol to náročný, ale úžasný projekt, mali sme možnosť za neuveriteľne rýchlo plynúci týždeň vytvoriť texty, hudbu, spolupracovať s rôznymi šikovnými hudobníkmi, doladovať, cvičiť, interpretovať, nahrávať, znova nahrávať...

Dielňa bola otvoreným priestorom na názory, nápady aj kritiku. Samovoľne sa vytvorila skupina ľudí, ktorí mali blízko k hudbe, či už z textárskeho, alebo hudobného pohľadu. Niektorí z nás už po minuloročných Letavách vedeli, čo ich čaká, my ostatní sme sa nechali strhnúť energiou, ktorá z tvorivého procesu vyplynula.

Stali sme sa na chvíľu textármi, hudobníkmi a interpretmi. Na úvod sme s použitím metód tvorivého textovania ako je vymýšľanie asociácií, vytváranie rýchleho refrénu, alebo písanie podľa rýmového, resp. metrického vzoru nejakej inej (kľudne aj prvoplánovej popovej alebo ľudovej) piesne vytvárali texty, a taktiež sme vymýšľali zaujímavé melódie, ktoré by mohli byť otextované. Takúto „textobanku“ a „piesňobanku“ sme potom zdieľali. Každý si vzal na seba toľko, koľko chcel a vládla, a vzájomne sme sa podporovali a inšpirovali.

Tvorba textu na vopred vytvorenú melódiu dala zabráť, ale skúsení básnici alebo prozaici (Peter Staríček, Ján Perďoch, Mathej Tomka) ju zvládli na výbornú. Pri zhudobňovaní textu bolo zas potrebné pohrať sa s rytmom textu, využiť dlhé

Origami

Nad hlavou sa mi triešťa
sivé draky
a ako plynú – plynule sa
mením
a je mi ako chvíľu pred
zotmením
je vo mne zaoblený vesmír
– krivolaký...

A sivé draky na oblohe
menia dráhu
slnko sa medzi nimi vzpiera
v mŕtvom ťahu
a neostáva iné len
pomaličky stúpať
s tupou neomylnosťou
supa

A zapierať a zapierať
a zapierať
že draky sú len origami
z papiera

Sekundy sú len terče,
priestor mrazí,
slnko sa presunulo do
svojej tuhej fázy
a ktosi zhora mieri na
siluety
priestor sa zaobľuje a perie
supov letí

(text: Peter Staríček)

slabiky a myšlienkovy silné miesta, a dať textu adekvátny výraz. Mnohí z nás boli aj hudobníci a nekončiace jam sessions prinášali skvelé nápady, z ktorých sa rodili hotové piesne. Pracovné tempo bolo vysoké, ale všetci sme využili príležitosť vyžmýkať zo seba to dobré a tvorivé, na čo si v bežnom živote ťažko nájdeme čas, ba dokonca sme na chvíľu aj stáli na javisku pred ostatnými „letavákmi“ a stali sme sa interpretmi.

Úžasným pozitívom bolo celodenné dôsledné nahrávanie piesní, ich mastering, napáľovanie, príprava bookletu CD a jeho distribúcia. Vyskúšali sme si, čo všetko taký tvorivý proces obsahuje.

Vytvorili sme CD, na ktorom nie je ani jedna pieseň dokonalá, ale každá je jedinečná a má svoj vlastný ani nie týždňový príbeh. Je tu veselá pieseň o tom, ako sa dá chytiť pleseň od šľapky, krásna smutná akordeónovka pripomínajúca ruskú ľudovú pieseň, cigánska pesnička o zvieratkách, detská o hubách, „machistická“ pieseň...

Hudobná a zvuková kvalita toho CD nám pripomína, čo dokážeme, a že ak spravíme po tomto (pre mnohých prvom) kroku ďalšie, môžeme vytvoriť ďalšie piesne. Už vieme ako na to, už vieme, že netreba zbytočne lipnúť na autorstve, a že to vôbec nie je také zložité, ak máte okolo seba tých správnych ľudí a ak si dôverujete. Pre mňa osobne to bola vynikajúca skúsenosť a všetkým, ktorí sa zúčastnili, a taktiež tým, ktorí sú otvorení zdieľaniu textárskych a hudobných nápadov, veľmi ďakujem.

-znova-

LITTRENIE S LITERISOM

V stredu 22. septembra 2010 sa konala druhá zo septembrových čítačiek trnavského LITTKlubu.

Tentokrát vznikla v spolupráci s občianskym združením Literis. Vhodným priestorom na prezentáciu vlastnej tvorby a hudby sa stala Čajovňa u priateľov pod Evanjelickým domom. Začiatok čítačky bol stanovený na 18.00, pričom sa uplatnila aj tradičná akademická štvrt hodinka. Ako prví sa prezentovali členovia Literisu, konkrétne Vlado Šimek so sprievodnými elektronickými efektmi od Herzoga Herzoga. Druhá v poradí vystúpila Michaela Zakuťanská so svojou poviedkou. Po Michaele prišiel rad aj na poéziu v podaní Petra Prokopca, ktorého na gitare sprevádzal Marek Pastier. Posledným hosťom z Literisu bol básnik – pesničkár Peter Kruček. Po krátkej prestávke prišli na rad členovia LITTKlubu. Ako prvý vystúpil Juraj Gonšor s hrou na gitaru k vlastným

Pod lampami

Pod lampami dážd' má zvláštny zlato strapatý šál skrýva si ho do básní v ktorých ťa čakával Lám ho ako prúty je premoknutý pod viečkami

Na na na...

Do noci kreslí stromy nohami vrastá do zeme Je deliteľný tromi jak jeho prúty zlomené

Neviditeľný plášť máva jak zamlčaný kráľ nedáva mená, háda, kde zas rozbitý stál Stráž mu tmavé kúty je premoknutý pod viečkami

Do noci kreslím stromy nohami vrastám do zeme Som deliteľný tromi jak moje prúty zlomené

(text: Ján Perďoch)

Texty vznikli na tvorivej dielni počas Letáv 2010

Roman Beňo

Hana

zvonka popolavosivá prišla si po svoj domov s náručím plným umlčaných očí

v stollwerckových krabiciach ich uložila na policu vedľa svojich

textom. Nasledovala poézia v podaní Martina Štrebu. Na záver sa so svojou poéziou predstavil Roman Beňo.

Druhé LITrenie malo skôr komornú atmosféru, no i tak bolo pre obe občianske združenia prínosom v možnosti vzájomne si porovnať tvorbu i spôsob jej prezentácie.

-br-

Tvorba...

Lucia Blažeková

OTVORENÉ

Čo robí človeka živým? Z mäsa je človek živým. Ešte som nevidela bežného človeka. Bol by iste priesvitný a biely. Taký človek – záclona, človek – papier. Ukrýval by sa pred slnkom, zo strachu o svoju priesvitnú kožku. Zamyslím sa hlbšie a dotiahnem úvahu do konca. Vojto! Svitne mi. Vojto, papier, cintľavka. Vojto je priberčivý, nezje všetko. Má však rád pečené kurča. Ale z mäsa nie je Vojto živý. Je to dobrý človek, ale toho pravého som ešte nestretla. Vojto vie, kedy ma má nechať na pokoji. Skôr, než ho pošlem do pekla.

„Taký Pišta je kus, zaliezli by sme spolu do brlôžteka a viac nevylezli! Chichi. Vždy mi pošepne do uška... A utekáme z kina... Ani sa nestačíme využiť.“

Vravím si: „Daša, Daša, aká si priehľadná, priam krištáľovo hľupa. Najmä od istého času, odkedy si si začala obliekať roláky. O pár týždňov začneš dobiehať do práce a v práci odbiehať. Najskôr ty a Pišta a potom narýchlo spísaná budúcnosť.“

„Hej! Moja! O čom premýšľaš?“ Ruka mnou zalomcuje, ústa sa mi prihovárajú. Potom sa ústa zasmejú. Oči zažmurkajú. Vojto mi ponúkne šálku kávy. Chce priniesť aj Daše. Po-

z modrých čísiel dávno meravých

ryby na tapetách vsali prvý dym zo siedmich knôtov

mačacie kadere sa opäť zakorenili spolu s pamäťou dlane deravé a biele ako maces opäť naplnila prácou

len do pece už neprikladá Hana zvnútra vráskavá

Roman Beňo

ŽIVÁ SVIECA

izba nasiaknutá prítímím plač sa mi prehrýza viečkami

polámané slzy roztrúsené na polceste k posteli tuhnú okolo tvojho tieňa

spaľujúco bdieš na peľasti svieca sama pre seba

v stenách som väčší takého ma nevieš objasť ako vietor čo by ťa sfúkol

schúlená do žiarivého výkriku zostávaš vo svojich rozmeroch

zlátam si vlastný tieň budeš si naň tieňové figúrky ukazovať

šepnem mu, nech jej nič nenesie a navrhнем kávičkovanie separé. Vojto je blažený.

„Vieš, že ak budem mať psa, bude sa volať Vojto? Tá myšlienka vstúpila do môjho života skôr než ty. Ale ak by si mi psa daroval ty, stála by som pred dôležitým rozhodnutím.“

Vojto odvtedy v jedle nepreberal.

„Keby si mala psa, tvoj život by bol pestrejší, moja. Nebol by tvoj byt taký tichý. Vzala by si Ota do parku. Naučila by si ho aportovať. Sľúbiš mu to, moja?“

„Ako privítam Ota? Nemám pre neho ani pelech. Ale vonku je pekne, mohli by sme sa prejsť do mesta, nejaký mu kúpim“, chcem pokračovať vo Vojtovej hre, ale zisťujem, že to nie je hra. Daroval mi psa z útulku, meno mal vybraté.

„Už nebudeš sama.“ Vojto – ironik odišiel. Oto zostal. To je to.

Napriek tomu, že Daša mala sestru, nepodobali sa. Nebola mladá a hlúpa ako Daša. Nenašli k sebe cestu, nezverovali si tajomstvá. Saša písala rozprávky pre deti a maľovala obrazy. Počúvala ticho. Chodila v nočnej košeli a v papučkách. Jej hlas nikam nedoliehal. So svetom sa zhovárala cez obrazy.

„Ktorý by ju chcel?“, pýtala sa ma Daša. Myslela tým chlapcov, ktorí chodili na Sašine vernisáže. Myslela to úprimne, keď sa im prihovárala. „A ktorý by ste chceli?“

„Daša sa bude vydávať...“, oznámil Vojto čerstvú novinku Dašinej sestry.

„Mávnutím ruky schválím jej voľbu skôr, než ho uvidím. Povie, to je môj...akože sa to volá?“

„Volá sa Pišta. Pracuje na nejakom úrade. Najskôr som nebral do úvahy, že to s ňou myslí vážne, ale určite ťa prídu navštíviť. Hovorím to, čo je oficiálne, ale aj to, čo si myslím.“

V izbe bola tma. Potom sedeli Saša a Vojto celkom ticho. Často sedeli spolu v úplnom tichu. Ticho narušila Vojtova otázka: „Čo ste to za sestry?“

Ticho bolo prerušené, ale Sašine driemoty nie. Vojto vstal a prikryl Sašu. Nechal jej odkaz, aby v nedeľu nikam nechodila, že Daša ju príde navštíviť, aby jej predstavila Pištu.

Daša a Pišta prišli v sobotu doobeda. Vtedy Saša nikam nechodievala, ale ani neočakáva návštevy. Pišta priniesol fľašu pálenky a Daša novinky z práce.

Vysmiaty a priateľský Pišta, zamilovaná Daša, na tvári trochu pretvárinky: „Nesmiem byť naschvál protivná. Ak nám otvorí v nočnej košeli, Pišta bude vypliešťať oči aj na mňa.“

Vstúpili do tepla, do samoty, medzi obrazy. Boli tu aj kvesty a neučesaná Saša.

Dohodli sa, že pálenka sa bude piť najlepšie u Vojta. Prišla som vo chvíli, keď Vojto začal hrať na heligónke. Nastal rýchly spád. Daša a Pišta neustále o sebe rozprávali. Výsledkom ich monológov boli zasnuby a prípítky.

Musím vyzeráť veľmi unavene. Vojto sa mi pozerá do očí. Plecia sa mu trasú. Okolo úst má tenké vrásky. Smeje sa mi.

Roman Beňo

vtáci, sirota a ...

I.
v prešedivenej chalupe
vstal Ján
svrbel ho vlastný prah
tak povymieňal všetky
korene za pierka
po treťom páde za
odvrátenou dedinou
mal už celé kridla

dlho sa učil nesiať a nežať
než ho vtáci prijali za svojho
živil sa len slnkom
keď mu tuľáckymi kridlami
ovieval rozpálené päty

II.
do prvého zo studených liet
zniesol od únavy vajce
spod zvráskavenej
škrupinky
sa vykľul šedivý domov
ešte voňal každou diaľkou
no už zakorenil jediným
nehybným prahom

Martin Štreba

ARS THEOLOGICA

Zvony dnes zvonja privysoko
len starena
čo holou rukou
umýva drevený kríž
im rozumie

Sinko je veľmi ostré. Prejdeme pár krokov a sadneme si na lavičku. Celé tri dni a dve noci sa starám o sučku Ota a jej štence. Snažím sa vysvetliť Vojtovi, že Oto je vlastne Otilia, a že v útulku to museli vedieť. S údivom zisťujem, že Oto patril istému známemu, ktorému Vojto kryje chrbát. Vojto a Oto si vyvolili mňa, lebo ja jediná som schopná zbaviť Ota bích a parazitov a nájsť malým Otikom nové domovy.

„Päť. Je ich päť. Boli to prekérne chvíle. O pár týždňov ti ich prinesiem. Domovy im nájdeš ty. Príde mi vhod, ak odidem na pár dní. Otiliu si ponechám, ale to je všetko.“ Vojto ma počúval. Sledoval ma ako odchádzam. Z jeho tváre sa nedalo nič vyčítať. Bežal za mnou a kráčali sme vedľa seba. Potichu.

Pomaly otváram dvere, pribehne Otilia. Víta ma ako pani domu. Vrčí na Vojta, určite si myslí, že by mohol ohroziť jej mladé. Do nosa nám udiera psí pach.

„Musím vyvetrať. Rozhodla som sa, že odidem zajtra ráno. Mám v panelákovom byte šesť psov. Celý byt je nimi napáchnutý. Susedia sa budú sťažovať. Nestojím o to mať s nikým opletačky.“

„Povedia si. Nemá chlapa, radšej chová psy. Zbláznila sa. Musíme jej pomôcť, tak na ňu podáme oznámenie, že týra zvieratá.“

Najradšej by som Vojta vyhodila. Nevládzem mu odpovedať, som veľmi unavená. Chcem sa pochváliť, aké prírastky to vlastne mám. Aj za Otiliu. Sú to malé kľbká, hemžia sa v kope. Piskajú a kňučia, volajú mamu. Poviem Vojtovi, že títo bastardi môžu existovať iba na dvoroch s rodinným domom.

Je ráno. Naložím rodinku do auta a zakývam Vojtovi. Dočasne bude u mňa bývať. Sľúbil, že vymaľuje byt a prekvapí ma plávajúcou podlahou.

Konečne som si zvykla. Bývam v malom domčeku v akejsi dedine. Som tu už týždeň. V tom dome, v ktorom bývam, žili Pištovi starí rodičia. Je logické, že v susednom dome žijú jeho rodičia. Vo voľných chvíľach pomáham s prípravami na svadbu. V mojom živote nastal zhon, ale okolitý zmätok sa ma netýka. Každé ráno, ba celý deň môžem dýchať čerstvý vzduch. Z tváre sa mi vytratila mestská bledosť. „Vojto je v tvári bledý.“ pomyslím si.

„Pár týždňov zostaneme, milá Otilia. Tvoji šarvanci tu dostanú nové domovy, budú mať dvor a vlastnú budú. Dvor s deťmi, ktoré im dajú meno. Možno aj reťaz, ale tým ťa nechcem zaťažovať. Trochu sa bojím o ich budúcnosť.“ Otilia je miešanec. Pozerá tým smerom, kde stojím, máva chvostom. Nakláňa hlávku raz na jednu stranu, potom na druhú. Psy takto dávajú najavo, že počúvajú. Opakujem jej to každý deň. V prírode to tak chodí, že mláďatá opúšťajú svojich rodičov.

Pišta a Daša sa po svadbe nasťahujú do starorodičovského domu.

Martin Štreba

PODSTATA VODY

Niekedy stačí fúknuť do
trúbky
a spustí sa dážď
Na dvore v studni si voda
brúsi diamanty
Po jej dne sa chodí
dolu hlavou

Spadol do nej mesiac
a celá obloha sa za ním
rozbehla

Dlhý jazyk vloží do studne

Ozve sa hlas z púšte:
Bez smádu by voda nemala
zmysel

Martin Štreba

ZAŽÍVANIE SVIEC

Cez rieku čo tebou preteká
sa prehneš ako most
Dotyk búši do prstov
a chce vybuchnúť

Pripál si ústa mojimi

Slovo sa kotúľa oblé
a štavnaté
nevyslovené preskočí
z jazyka na jazyk
ktorási svieca sa rozhorí
ktorási zhasne

Červenou nitkou vyšívavaš
košielku s menom
budúceho

Za plotom zúfalo kvičí prasiatko. Zacie sa mi za mestom. Termín svadby sa blíži. Pani Pekárová ma na dnes prepustila zo svojich služieb. Vraj, keď odpadávam pri pohľade na krv, dnes ma nepotrebuje. Nie som blbá, aby som s ňou nesúhlasila. Do mesta však nepôjdem. Poprechádzam sa po dedine, vyhlíadnem si dvory. Tri štence som už slúbila. Jedno pôjde do susednej dediny.

Myslím si, že mám šťastie, že toto obdobie života prežívam na prelome jari a leta. Všetko sa mi javí ako idyla. Na konci tejto ulice sa objavilo pole. Keď ho požnú, už si možno nespomeniem, že som tu bola. Ale určite sa sem vrátim. Navštíviť Dašu. Vyrozprávam jej, aké možnosti ponúka mesto, zakaiaľ ona žije tu. Bude sa mať komu vyplakať. Neskôr sa prispôsobí a presvedčí ma, o čo som ochudobnená ja.

„Dajte pozor na deti! Usad'ťe hosti!“ Aj inak vie komandovať milá pani Pekárová. Svadobný deň je tu, zajtra odidem. Hlavu mám ako vedro. Vyžmýkaná som ako večeť. Bohujem niekoľko dní. Nevie, kde je sever. Keď som sa posťažovala Vojtovi, spýtal sa ma, či sa vydávam ja, alebo Daša. Má pravdu. Časť zodpovednosti som preniesla späť na pani Pekárovú.

Bolí tu všetci. Prišlo ich stovadsať, tak museli byť všetci. Poznala som iba Vojta, Sašu a nevestu so ženichom.

„Svadobné miesta sú rušné a nepokočné. Prinútiť ma, aby som bola družná. Daša ma stále niekomu predstavuje.“ sťažuje sa mi Saša. „Čo ti je, moja?“

Vysvetľujem jej, že potrebujem pokoj a ticho.

„Nerozumiem ti, moja.“

Schytím jej hlavu a prudko ňou otáčam. „Otvor oči a nastav uši. Vrava, zmätok! Spev, hudba! Za plotom breše Otilia, ide sa pretrhnúť. Už mi rozumieš? Vráť sa domov a budem sa priateľíť so štyrmi stenami. Tvoja sestra sa vydáva. Videla si ju naposledy na zásnubách. Prípravy si odignorovala!“ sotila som Sašu tým smerom, kde stála nevesta.

„Iba nevesta má právo pobiť sa na vlastnej svadbe. Nestihli sme si ešte vypiť a slečny si už vošli do vlasov...“ Napínam zrak, kto to mohol povedať. Kto sa odvážil. Saša a ja sme sa vysotili von. Rozprávali sme sa až večer, chichotali pri fľaši bieleho a ohovárali nemožné šaty družičiek.

Bližilo sa ráno. Miestna cigánska kapela prišla zahrať mladomanželom. Tí sa však vyparili skôr. Už boli mimo diania. Vojto neustále nosil so sebou heligónku a s príchodom kapely mal príležitosť si zahrať. Svitalo, spievali sme, spev sa niesol dedinou. Až do neskorého rána.

Nemala som hlas. Naposledy som pohľadila Otiliu. Hovorila som si, že musím odísť so vzpriamenou hlavou. Nenechala som ju napospas osudu? Daša a Pišta budú tvoriť rodinu. V starorodičovskom dome, nová rodina. Mali jeden druhého a mali všetko. Plus dom. Otilia mala dvor. Mohla tu naháňať mačky a štekať do zblbnutia. Otilia zostala.

Pani Pekárová mi darovala kôš zaváraných marhúl a uhoriek, a už odratého kráľika. Keď sme nasadli do svojich áut, všetci nám mávali. Daša si ukrývala tvár do bielej vreckovky.

„Tu máš, toto si prečítaj. Inzerát v tejto tabuľke,“ vidím, že Vojto je nervózný. Ďube prstom do papiera.

„Už máš prst čierny. Písmenká sú rozmazané. Čo tu píšeš?“

„Predsa o tom dome. Podám ti okuliare, moja?“, nadýchol sa. Chvíľu bol ticho, kým som si prečítala inzerát. Potom mi priniesol telefón. Kým som telefonovala, niekam odbehol. Vrátil sa s kľúčmi od auta.

„Ideme?“ Iba som prikývla na znak súhlasu. „Nebojíš sa, že tam bude strašiť? Je to veľmi starý dom. Tú ulicu poznám. Bývajú tam starí ľudia, väčšinou. Možno sa čuduješ, moja, odkiaľ to viem. Bol som sa tam včera pozrieť.“ Vojto sa na mňa pozrel ako na knihu, ktorú sám napísal. Premýšľala som. Chcem zostať v meste, ale aj sa presťahovať. Nikam a nikomu neutekám. Zmena. Vymením kľúče od bytu za kľúče od domu. Premýšľam, čo mi podaruje Vojto do nového domu. Saša povedala, že ak sa mám presťahovať, tak iba bližšie.

„Zostanem tu, aby som ťa neovplyvnil,“ povie mi Vojto, „Slušne pozdrav, neunáhli sa. Mám ťa počkať?“

Pokrútim hlavou: „Nečakaj.“ Usmievam sa, očami sa kochám. „Nerob si na sobotu plány. Pozývam ťa na kolaudáciu.“ Rozlúčime sa. Dopadlo to tak, že som svoj byt vymenila za starší rodinný dom. Trochu som sa zadlžila, spokojná s vedomím, že Vojto nie je úžerník.

V sobotu ugrilujem kurča.

Som smutná. Vojto odchádza. Odchádza na dlho, má so sebou batožinu. Ponechal mi kľúče, ponechal ich aj Saši. Budeme sa striedať. Je potrebné polievať kvety, utrieť prach a vybrať listy zo schránky. Každá po jednom týždni. Slúbil mi, že keď sa vráti, podaruje mi kukučkové hodiny do kuchyne. Netuší presne, čo ho čaká, keď sa vráti tam, odkiaľ prišiel sem. Sem, kde sme sa spoznali. Cestou na stanicu sa rozprávame o všeličom. Naložil batožinu.

„Nedá sa nič robiť, moja.“ Potom nastúpil. Sklo bolo špinavé, ale videla som, ako mával. V týchto chvíľach rozlúčok sa cítim osamelo.

Saša si zo mňa uťahovala: „Musí navštíviť aj rodičov. Možno ho chcú oženiť. Odišiel, aby sa zoznámil s nevestou.“

Vtedy som s plačom ušla. Vrátila som sa o desať minút. Vynadala som jej do starých dievok. Nevedela som, že stojí chrbtom k zrkadlu. Vypočula si ma. Potom odstúpila, aby som sa videla v zrkadle.

Na druhý deň písali o Saši v novinách. V súvislosti s babím letom a jej obrazmi.

List mi poštar priniesol v piatok. V ten deň, keď som si na Vojta už nespomenula. V mojom správaní nastala zmena. Cez víkend som si pobalila veci. Stretnutie s Vojtom bolo najväčšou prioritou.

Podávala som Saši kľúče od domu so slovami: „Raz sa to určite vyjasní.“

„Potom sa ťa opýtam, ako sa to skončilo, moja.“

Rozhovor...

K. K. BAGALA: Keď som sa rozhodol vydať prvú knihu, dokázal som kvôli výsledku opracovať noci – dni

V roku 2009 ste iniciovali projekt OZ literárnyklub.sk, ktorého aktivity sa koncentrujú na webovej stránke www.literarnyklub.sk. Čo vás viedlo k jeho založeniu?

Vydavateľstvo a literárnu agentúru L.C.A. som založil v roku 1991. Sporadické oslavy vydania nových kníh sa postupne zmenili na pravidelné literárne programy. Bolo ich doteraz viac ako päťsto. Literárny cirkus je pestrý festival literárnej a umeleckej tvorby, v cykle Literárne kino vystupujú spisovatelia a výtvarníci, Literárne soirée je zas cyklus dramatizovaných a scénických čítaní zo súčasných diel. Vystúpenia na festivaloch, prezentácie v zahraničí a besedy so spisovateľmi sa stali organickou súčasťou mojej vydavateľskej činnosti. V roku 2007 som však začal mať zdravotné a následne aj finančné problémy, takže som postupne prestal s týmito aktivitami a L.C.A zaniklo. Po dvoch rokoch, keď sa mi podarilo ako-tak pozviechať, som založil spolu s vydavateľom Petrom Milčákom občianske združenie „literárnyklub.sk“ ktoré postupne prevzalo organizáciu kultúrnych podujatí, vyhlasovanie literárnych súťaží a správu literárneho archívu na internete. Prvým šéfredaktorom klubového webu bol Peter Michalík, zaviedol množstvo pravidelných rubrik a bez jeho výrazného vkladu by klub nevznikol.

Aktivity OZ literárnyklub.sk sa zameriavajú na organizovanie stretnutí s literatúrou naživo i elektronicky (prostredníctvom webu), uvažujete nad preniknutím do širšieho mediálneho priestoru?

V súčasnosti spolupracujeme s denníkom Pravda a redigujeme literárnu dvojstránku vo víkendovej prílohe. Každý týždeň publikujeme novú poviedku či básne. Je úctyhodné, že mienkotvorný denník venuje tvorbe slovenských spisovateľov taký rozsiahly priestor. Počas leta sme každý pracovný deň na pokračovanie uverejnili román Lináres z pozostalosti Václava Pankovčina. Od jesene spúšťame cyklus podujatí Literárny klub denníka Pravda.

Aký typ ľudí prichádza a akých by ste radi privítali na vašich akciách?

Mal som 20 vystúpení s revuálnou literárnou skupinou Živý dôkaz s programom „Total brutal live“ – okrem básní a mikropoviedok zazneli aj akustické rytmické skladby na motívy stredoškolských čítaníek a vždy na záver básnik rituálne rozbil počítačovú klávesnicu a klapky sme rozdávali divákovi na pamiatku. Toto sme robili na veľkých festivaloch, napríklad na Kremnických gagoch či Pohode, kde majú návštevníci vo zvyku korzovať medzi viacerými pódiami a preto sme sa ich snažili upútať sledom krátkych umeleckých útvarov. Do škôl, knižníc a knižkupectiev volíme komornejšie podujatia – besedy a autorské čítania. V rokoch 2005 – 7 som bol na turné s viac ako 50 spisovateľmi v 100 knižniciach po celom Slovensku. A hoci boli besedy plné študentov z miestnych stredných škôl, netrúfam si odhadnúť, nakoľko poznali diela, o ktorých sme diskutovali. Nesmieme nás preto potešiť, keď nám knižničiarke po čase nadšene referovali, ako stúpol počet výpožičiek súčasnej pôvodnej tvorby. Potvrdilo sa, že naša práca mala zmysel.

Aký je váš názor na aktivity ďalších literárnych klubov na Slovensku? (poznámka redakcie: Napríklad i Trnavského literárneho klubu)

Má zmysel spolupracovať. Radi prijímame pozvánky, spisovateľom sa páči diskutovať aj na odborné témy, keď otázky kladú kolegovia, autori združení v kluboch. V budúcnosti by sme chceli organizovať aj spoločné workshopy a semináre. Žiaľ, hospodárska kríza trvá nevyvaldo dlho a neviem zaručiť, kedy uskutočníme plány.

Ste jedným z ojedinelých prípadov aktívneho kultúrneho manažmentu u nás, akým spôsobom je možné sklíbiť podnikanie (biznis) s literatúrou?

Nadšením a drzosťou. Keď som sa rozhodol vydať prvú knihu, dokázal som kvôli výsledku pracovať noci – dni. V dvadsiatich siedmich má ešte človek tú drzosť pustiť sa do práce a nevedieť o problematike zhola nič. Nevadí, aspoň som mohol realizovať vlastné predstavy. Ako samorast som sa riadil hlavne intuíciou, mal som odvahu vydávať debutantov a vytrvalosť odšoférovať státisíce kilometrov a doviesť autorov za čitateľmi.

Knihy majú podľa štatistík čoraz menej svojich čitateľov, divákov kultúrnych podujatí unášajú médiá a nákupné centrá. Odkiaľ čerpáte energiu a motiváciu na ich lákanie k literárnym lahôdkam?

Nie som naivný – viem, že keby som si za cieľ podnikania stanovil produkciu zisku, môj edičný plán by neobsahoval ani jednu z tých tristo kníh, ktoré doteraz vyšli. Ja som sa hneď na začiatku rozhodol vydávať výhradne len tie knihy, ktoré sa mi páčia – bez ohľadu na ekonomické hľadisko. Tým som vlastne vyriešil všetko – nemusím robiť nič navyše, nemusím klamať, nemusím vábiť, vymýšľať reklamné triky – stačí mi po celý čas hovoriť pravdu, to, čo si naozaj myslím.

V nadväznosti na predošlú otázku, myslíte si, že ku zlepšeniu momentálneho stavu môže dopomôcť elektronizácia kníh, prípadne e-booky?

Nezáleží, na akom médiu bolo literárne dielo publikované, kedy, kde a v akom jazyku vzniklo, dokonca nezáleží ani na tom, čo si o ňom myslí tvorca. Záleží iba na diele samotnom. Mojim cieľom je vydanie diela. Patrím ku generácii, pre ktorú kniha asi nikdy nebude nahradená elektronickým médiom, preto zatiaľ len z opodiaľ sledujem trendy, ktoré moderná technika ponúkne pre čitateľov. Ak bude nutné, prejdem aj na systém e-bookov, ale tlačeneé knihy neprestanem vydávať nikdy.

Lucia Blažeková

